

DIDACTICA

XI

ORAȘUL VIII

Arhitecții în Cetate.

1. *Arhitecții în Cetate* sau *Arhitecții și orașul* sunt simptomele deja a unei prezențe, inițiative. Arhitecții par ca ies de sub comandamentele exterioare și, în plină aflare de sine, în comitete, grupuri de inițiative, acțiuni și activități, în petiții și încercări de legiferări, cu chipuri și profile distincte, sunt responsabili. Dar există distincția necesară și reală între arhitecți și arhitectură. Asupra ei trebuie să veghem. Căci paradoxul este acela, cu cât mai multi arhitecți în cetate, în oraș, cu cât mai vizibili, cu atât mai puțină arhitectură. Acest lucru trebuie să ne dea de gândit. Cu cât mai multă inițiativă și patos al implicării directe, cu cât mai multă comunitate, cu atât mai puțină *artă* în operă, cu atât mai puțină redeptiune și suspendare.
2. Spun arhitectură, operă, artă și refuz marota zilei ce le refuza suficient, ce le-o preda altor comandamente. Știm, pre-înțelegem ce sunt, le simțim ghimpele.
3. Mai puțină artă în oraș, mai puțină arhitectură, mai puțină operă, mai puțină putință și posibilitate de a dejuca *uitarea ființei*.
4. Ciudat, arhitectura împiedică *arhitectura*, sau, astfel spus „opera”, proiectul, nu mai lasa loc, nu mai are nevoie de arhitectură. Arhitectura este scoasă, retrasă, opera tinde, suficientă, să distrugă arhitectura.
5. Arhitectura este, de acum, „conceptul” ei, în interiorul lui se găsește, el ține totul, el *este* totul, el ține și de adevăr și-și saturează gândirea acaparând-o. Iar conceptul zilei este *dezvoltarea și schimbarea*. Noul. Dezvoltarea sau, în fapt, iminența ei. Conceptul dezvoltării ține loc, de acum, de tot și preia totul în proiectul îndepărtat- soteriologic.
6. Dezvoltare, schimbare, noul, țin loc de argument, tirania și șantajul lor timorează reflexivitatea, dau dreptul la grabă și neglijența. Căci în măsura în care este în orizontul etic al binelui, ea este în mișcare, trece peste, simplifică și amână cu dispreț detaliul.
7. În proiectul dezvoltării și schimbării, argumentate cu un cap lapidar și suficient, arhitectura este, aflată în continuum paradox, *exasperant* absentă din opera schimbării, ea nu mai este necesară, iar schimbarea ne invită, ne somează, ne șantajează să nu vedem ceea ce vedem, ne refuză dreptul de a vedea absența, vidul, teribila desubstanțializare. Imaginile din proiecte spun totul.
8. Proiectul modernității este unul gândit și pornit „din afară”, în vaste spații libere de contingente, ne-începute, în chipul primului Autor. Întoarcerea în oraș a modernității nu este cea a fiului risipitor, ea este în oras, dar *qua* modernitate și acționează *qua* modernitate, ca subminare a *ceea ce este*. Gândirea modernității, cât de târzie, este, chiar și atunci când *ține seama*, una ce devastează, este *gândirea devastatoare* și, ca modernitate, tocmai că vrea conform proiectului ei „să încheie”, ea pro-pune, are gândirea ce construiește în chipul *punerii de o parte* în scopul realizării sale. Ea de-proximizează și-și crează „obiecte”, decuplate. Ea crează în mod riguros *inutilul* ca fel de a fi, ceea ce, la fel de riguros, *ceea ce nu*

există. Istoria modernității este istoria proiectelor fundamentale inutile tocmai că sunt *inventate*. Ca proiect impus, construit, ideologic deci.

9. Ceea ce străbate proiectul PIDU este tocmai exasperanta lui inutilitate, căci este inventat, ne-necesar, suprapus peste, ne-aderent lumii. Tocmai această situație subminează proiectele însele în plăsmuirea lor concretă, în ceea ce se vede și a fost, lapidar, oferit. Se întrevide lipsa lor de cauză directă, de chemare reală și de răspuns la acea chemare, în chiar actul plăsmuirii lor sunt subminate de nenecesarul lor.
10. Obsesia pentru schimbare (pentru politic, în fapt), grandomania vinovată ce stă în orice privire de *sus*, „ucide frumusețea artei”.
11. *Orașul dispare încet* („totul dispare, trebuie să ne grabim dacă vrem să mai vedem ceva”) acoperit de stratul nou al socialului, antropologicului și sociologiei; unicul și slava ireductibilului, pentru care urbanitatea este cadrul revelator, sunt ucise de sociologic și de ridicarea la categorie, la generalul ca generalitate, de aferarea implicării și a marelui elan compasional-etic. De fapt, a devenirii și realizării subiectivității subiectului. Suntem într-un *post* iar tensiunea latentă între istoric și utopic, contingenta și zvâcnirea intempestivă a decupajelor reglatoare proprie ființei orașului nu mai are, parcă, realitate, este *deja* trecută. Orașul nu mai este *urbanitate*, nu mai este o exigență și o tăcută chemare, el nu mai cheamă și nu mai privește. Nu mai are acea vocație retrasă a Nemuririi și a mărturisirii recunoscătoare.
12. Ceea ce rămâne, ceea ce mai poate fi plăsmuit, ceea ce mai pot vedea arhitecții este numai un oraș al unei vaste uzuri, al ex-puneri infinite solipsiste de sine, suma de fețe fantomatic-fericite fără chip, cu sufletul pios-recent în mână la vedere, fără tinerețe și bătrânețe, fără vârstă, marea aferare, sumă de chioșcuri, mobilier și dalaje fără de *lume*. Nimic nu aduce, nu strânge, imaginile vorbesc despre teroarea imediatului și a primei instanțe, ele se consumă în chiar aparența lor căci nu există o apariție din nici o venire, nu există o *meta*.
13. Am spus că acele imagini, clipe ale seducției, spun totul. Cine sunt cei ce fericiți populează Marele Cliseu? Ei sunt autohtonii deveniți străini, străinii de ei înșiși, dez-*inhibați* de ei înșiși, oaspeții propriului oraș, turiști vizitându-se pe sine în marele proiect de estetizare și muzealizare a *inutilului*, marele entertainment global, nesfârșita petrecere a uitării de sine, *homo festivus*. *Irezistibilă invitație* la decuplarea de Loc eliberează umanitatea de ea însăși, cheamă la Interșanjabil și la eliberarea de grija și spinul finitudinii. Iar arhitecții, mai ieri urmașii baumeister-ilor, sunt servanții și designerii momentului, realizatorii poantelor și evenimentelor, servilii primei instanțe, marii flateuri ai părelniciei, pe de o parte, iar pe de alta, abrupti executanți ai economicului.
14. Orașul și urbanitatea lui. Orașul este *densitatea*, este trecerea și pasajul, schimbul, locul lui Hermes/Mercur dar și memorie discretă, stat în loc. Înainte de *a da ceva* trebuie *să vedem ceva*, *ceea ce este*, cred eu. Cum spunea cineva, receptivitatea precede productivitatea, iar a fi receptiv nu poate fi decât în chipul omagiului și mulțumirii pline de *sfiala* și *tact* pentru ceea ce este.
15. Fără portanța grațitudinii, proiectul este clișeu, obiect pur, eliberat de ceea ce poate fi, pură *insignifiantă*.
16. A veghea asupra locului și orașului înseamnă a lua în grija mai degrabă ceea ce vine din față (și astfel, ceea ce a fost), ființările toate, ceea ce se vede și, exasperant și exorbitant, *este*. Și, astfel, discret, *ceea ce nu este*. Căci arhitecții în preocuparea lor pentru ceea ce *este* vizează în fapt, mai ales în rarele lor reușite, ceea ce *nu este*, iar *ceea ce nu este* te îndeamnă să spui,

somat, în fața a ceea ce lumea impune ca grabnică acțiune, un „mai degrabă nu”, „prefer să nu” sau paulinul, „ca și cum nu”.